

Momentum, (miss)lyckade erfarenheter och mervärde – terminologiska insatser i samhället förr, nu och sedan

Nina Pilke

Ur språkpolitiska och språkideologiska perspektiv är termer en viktig nationell resurs, eftersom de bidrar till att ett visst språk kan användas i olika sammanhang (jfr t.ex. Josephson 2018, s. 242–254). Termer spelar också en central roll i internationellt samarbete över såväl politiska gränser som ämnesgränser (se t.ex. Strandvik, Nissilä & Pilke 2016; Mariani 2021). I denna artikel diskuterar jag för det första hur samarbete och nätverk kan bidra till momentum för samhällsviktig fackspråklig kommunikation. Med momentum avses i detta sammanhang en kvalitet eller initiativkraft som sätter igång utveckling genom (vändning till) en positiv trend (jfr SAOL, 2015; SO, 2021). Artikelns fokus ligger på samarbeten och nätverk i nordisk kontext, och jag lyfter fram utvalda aspekter från två pågående forsknings- och utvecklingsprojekt. För det andra presenterar jag några preliminära tankar om (miss)lyckade erfarenheter inom konferenstemat "Terminologi i samhällets tjänst". För att göra detta använder jag mig av begrepp av flerdimensionell karaktär i syfte att gestalta framtidsvisioner av fungerande samhällskommunikation. Artikeln avslutas med några reflektioner kring mervärde i nätverkskontext. Med andra ord avhandlar jag de tre teman som anges i artikelns huvudrubrik – momentum, (miss)lyckade erfarenheter och mervärde – med beaktande av terminologiska insatser i samhället i dåtid, nutid och framtid.

Nätverk och projekt – att identifiera momentum

I det arkivmaterial som jag och mina kolleger har forskat i inom ramen för forskningsprojektet "Termer i Tid – Tidens termer"¹ finns bland annat brev som hänger ihop med det första samnordiska terminologiseminarier som ordnades i Stockholm 1976. Initiativet att ordna seminariet kom från Terminologigruppen i Danmark till Tekniska nomenklaturcentralen (TNC), som tog sig an uppdraget och skickade inbjudan till ett antal kolleger i de olika nordiska länderna. Se bild 1.

1 <https://sites.uwasa.fi/term/>

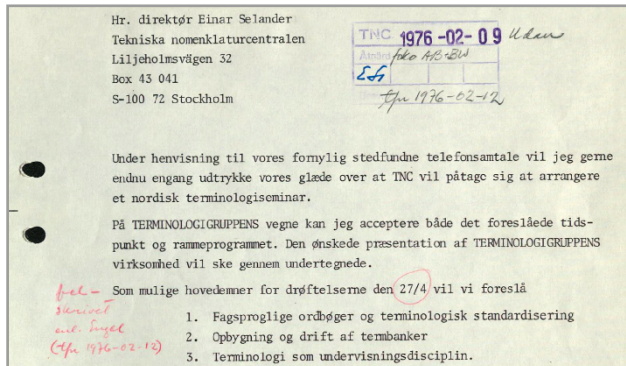

Bild 1. Brevväxling i samband med första terminologiseinariet 1976.

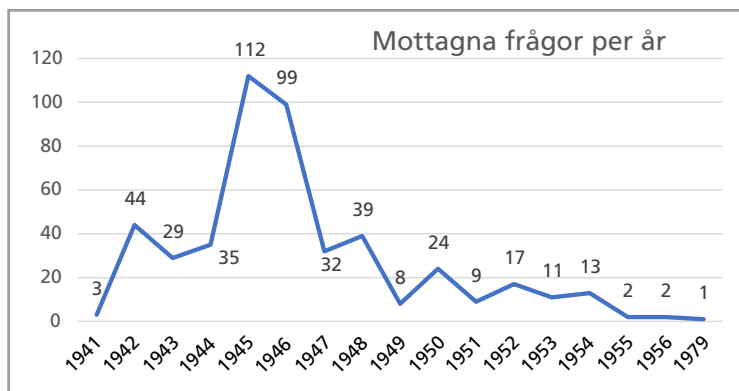
Seminarier som ägde rum 22–23 april 1976 var början på samarbetsforumet Nordterm² och momentum för att utveckla terminologisamarbete i Norden. Den tjugofemte Nordterm-konferensen ordnades i Stockholm 14–15 juni 2023. Olika aktiviteter inom Nordterm-gemenskapen finns dokumenterade på nätet och på papper men själva 'nordterm' skapas och lever genom bland annat möten, genom det som deltagarna skapar och upplever under konferensdagarna tillsammans. Jag återkommer till dessa tankar som hänger ihop med *mervärde* mot slutet av artikeln.

Forskningsprojektet "Termer i tid – Tidens termer", som inleddes 2016, skapar ny kunskap om mekanismerna bakom terminologiska processer och det termreglerande arbetet. Det är fråga om ett samarbetsprojekt mellan finländska och svenska forskare. Projektet syftar till att bidra till en större förståelse för betydelsen av terminologiskt arbete liksom för de språkliga resurser som fackspråk innebär. Projektet har sin bakgrund och början i ett nätverk som har haft intresse för termer och terminologisering i svenskt fackspråk. Nätverket organiserade ett möte i Stockholm på våren 2015 och då visade en av terminologerna vid dåvarande Terminologicentrum TNC deltagarna i mötet TNC:s arkiv med rundfrågor och arkivkort. Efter mötet fick Vasaforskarna som deltog i mötet en kopia av en rundfråga som handlar om gjuteritekniska termer av vilka en är termen *råttsvans*. Frågorna i detta material är dokumenterade på formulär som visar när TNC har skickat frågan och vilka som förväntas svara på den. En rundfråga med svar i detta material kan innefatta allt från några få sidor till hundratals sidor med olika slags bilagor. Nätverksbesöket och rundfrågan kan nu efteråt identifieras som momentum för ett internationellt forskningsprojekt med målsättningen att kartlägga TNC:s arbete, som syftade

2 <http://www.nordterm.net/wiki/sv/index.php/Förstasida>

till att trygga tillgången på god terminologi inom olika fackområden och bidra till god terminologisk praxis. Rundfrågan som gäller termen *råttsvans* hör till en uppsättning frågor som TNC har skickat till experter under perioden 1941–1983 och som arkiverats i 14 pärmar. De närmare 400 frågorna är indelade i 17 kategorier och hundratals experter deltog i korrespondensen under fem decennier. (Se t.ex. Nissilä & Pilke 2017; Landqvist, Nissilä & Pilke 2017.)

I artikeln "Intresse och engagemang: Kungliga Tekniska högskolans insatser inom ett svenskt terminologiskt nätverk 1941–1983" (se Landqvist & Pilke 2021) har vi analyserat Kungliga Tekniska högskolans insatser i TNC:s rundfrågeprocess. Resultaten visar att över 30 KTH-experters intresse för och engagemang i TNC:s terminologiarbete har bidragit till aktiv samverkan mellan TNC och högskolesektorn under 38 år. Mest frågor har skickats och besvarats på 1940-talet, se figur 1.

Figur 1. 480 rundbrev skickade till KTH-experterna 1941–1979.

I KTH-delmaterialiet ingår 14 av de sammanlagt 17 fackområdena i rundfrågematerialet, och svarsprocenten i materialet är hög, hela 80,2. Kvalitativ analys av en rundfråga om materialfysikaliska termer, bland annat *aggregation*, *blåsig* och *fluidum*, visar att de argument som KTH-experterna framför gäller dels termerna i den utvalda frågan (urval av och språklig form hos termer, definitioner av begrepp och acceptering av/avrådande från termer), dels TNC:s arbetsmetoder och experternas egna kompetenser. Resultatet som helhet indikerar att de medverkande KTH-experterna i nätverket var viktiga för TNC:s arbete och för terminologisk infrastruktur.

Under de senaste åren har forskarna inom projektet börjat se på ett annat delmaterial i TNC:s arkiv, nämligen det som gäller samarbetet i Norden. Detta delmaterial omfattar knappt 2 500 brev arkiverade i 13 pärmar. Det handlar om

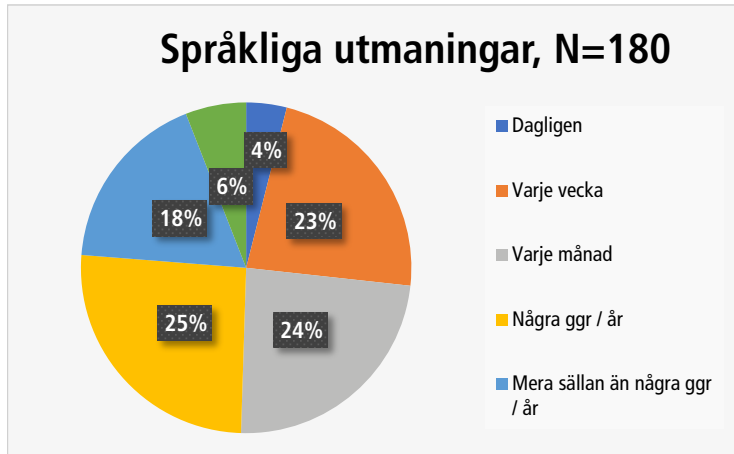
brevväxling mellan aktörer i Sverige å ena sidan, främst TNC, och organisationer, myndigheter, företag och privatpersoner i Danmark, Finland, Grönland, Island och Norge å andra sidan. Brev som handlar om språkfrågor, publikationer, kontakter och information har skickats under sex decennier (1940–1998). Korrespondensen har varit flitigast under 1960- och 1970-talen då över 500 respektive 600 brev har skickats. Artikeln ”Termer för grundämnena H, N och O: resultat av nordiskt terminologisamarbete från 1950-tal till 2020-tal” (Landqvist, Nissilä & Sjöberg 2023) i denna volym handlar om en del av detta delmaterial. Tidigare resultat inom delprojektet som gäller samarbetet i Norden har publicerats respektive är under utgivning (Nissilä et al. 2021, Heittola et al. 2021, Landqvist et al. 2022, Landqvist et al. 2023).

Efter att forskningsprojektet startades 2016 har både språkenheten vid Vasa universitet och TNC lagts ner. Detta har orsakat ändringar i projektplanen: under en tid fick forskarna jobba hårt för att rädda arkivmaterialet innan det sist och slutligen flyttades till Riksarkivet i Stockholm. Framtidsaspekten, det vill säga hur det terminologiska arbetet i Sverige organiseras efter TNC, blev en ny fokusfråga inom projektet, och materialinsamlingen utvidgades till intervjuer med nyckelpersoner. Arkivmaterialet har fått nya betydelser efter ändringarna. Den tidigare nämnda råttsvansen är mer än en arkiverad terminologisk rundfråga – den är den del av en organisations historia och tankesätt som projektaktörerna ser relevant att berätta om.

Under sex år har projektforskarna i Finland och Sverige kastat ljus över olika aspekter i rundfrågeprocessen samt nordiskt samarbete genom avgränsade synkrona och diakrona fallstudier där materialet innefattar sammanlagt 27 pärmar. Varje inblick och djupdykning i arkivet med 180 hyllmeter material och hundratala pärmar verkar erbjuda och möjliggöra nya infallsvinklar och forskningsbanor som är relevanta och intressanta ur terminologiskt samhällsperspektiv. Vår kontaktperson vid Riksarkivet har skickat oss 102 bilder som visar innehållet i arkivet. Utifrån dessa bilder kommer vi att utarbeta och publicera en dokumentfil som möjliggör att alla intresserade kan ta del av arkiv innehållet vid Riksarkivet i fortsättningen.

Utvecklingsprojektet ”Översättningsprocess och termbank” startades våren 2021. Projektet är en del av ökad internationell verksamhet vid Vasa universitet (VU). Sedan slutet av 1980-talet har det funnits kunnande inom terminologiområdet vid VU, både i form av undervisning och forskning. Men det tog ända till våren 2021 innan terminologiska frågeställningar blev aktuella i organisationens administrativa verksamhet och kommunikation. En central aktiverande bakgrundsfaktor är en enkät som skickades till personalen vid VU våren 2018 på finska och engelska. Enkäten handlade om dels utbildningsbehov bland

personalen ifråga om språkkurser, dels en- och flerspråkig praxis i kommunikationen på olika nivåer och olika slags situationer vid Vasa universitet. Figur 2 visar hur de 180 informanterna har svarat på frågan ”Hur ofta stöter du på språkliga utmaningar i ditt arbete?”³.

Figur 2. Språkliga utmaningar.

Sammanlagt 134 informanter fyllde i enkäten på finska och 46 fyllde i den på engelska. Svaren fördelades relativt jämt mellan administrativ personal och undervisnings- och forskningspersonal. Informanterna hade 30 olika modersmål. Majoriteten (71 %) var finskspråkiga, 7 % var svenskspråkiga och resten av språken hade en till fyra talare per språk. Figur 2 visar att majoriteten (65 %) av informanterna stöter på språkliga utmaningar minst varje månad. En jämförelse mellan personalgrupperna visar att administrativ personal möter utmaningar oftare (66 % minst varje månad) än undervisnings- och forskningspersonal (42 % minst varje månad). En förklaring till skillnaden är att en klar majoritet (68 %) av anställda med andra modersmål än finska eller svenska säger sig möta språkliga utmaningar några gånger per år eller mera sällan. När enkäten skickades hade bara en arbetstagare inom administrationen internationell bakgrund (Vasa universitet 2018).

En specifik aspekt som kom fram upprepade gånger när informanterna fick berätta om sina utmaningar var att flera kolleger inom administrationen måste översätta i sitt arbete och de nämnde ”termproblemet” när de har svarat på en öppen fråga (se exempel 1 och 2, min översättning av informanternas svar från finska/engelska till svenska):

³ Min översättning av frågan på finska/engelska till svenska.

Exempel 1

I mitt arbete använder jag mycket tid på översättning. Det är speciellt utmanande att universitetet inte har en egen termbank där man skulle kunna kontrollera till exempel vad vissa aktiviteter, grupper och organ heter på engelska. Termer på engelska behövs ofta innan man har hunnit tänka på saken. Därför är man tvungen att tillämpa nödlösningar.

Exempel 2

Brist på yrkesterminologi.

På våren 2021 blev Vasa universitet tvunget, enligt gällande lagstiftning, att konkurrensutsätta översättningsverksamheten; denna var nämligen relativt omfattande och oorganiserad – tiotals olika företag var inkopplade. En annan aspekt som inverkade var internationalisering; universitetet söker tillväxt i internationella program och internationellt samarbete. En målsättning är till exempel att andelen internationella studenter ökar från dagens 5 % till 30 % fram till 2030. Detta ökar behovet av kommunikation på engelska. Ledningen var mer eller mindre tvungen att vända sig till universitetets språkcenter Linginno när det blev dags att konkurrensutsätta översättningsprocessen och välja en samarbetspartner.

Några språklärare som hade översatt texter då och då under flera år för administrationen deltog när testtexter och bedömningskriterier valdes, och de fick också bedöma testöversättningarna. I samband med denna process bestämdes att språkcentret Linginno i fortsättningen kommer att koordinera översättningsprocessen och att språklärare även i fortsättningen översätter en del av texterna. En uppgift till blev att börja bygga upp en intern termbank.

Konkurrensutsättningen kan identifieras som ett momentum för terminologiarbetet vid VU, genom att den öppnade möjligheten att diskutera kvalitet med universitetsledningen samt påpeka utvecklingsbehov i fråga om intern och extern kommunikation. Enkäten från 2018 fungerade som starkt faktastöd för utvecklingsarbetet. Under hösten 2023 erbjöds språkcentret Linginno ett sätt att behålla momentum och stärka det terminologiska arbetet vid VU. Administrativ personal som arbetar med undervisningsrelaterade uppgifter (bland annat studiehandledning, IT-system, scheman, läroplan) inom personalgruppen "Övrig personal" har önskat få en skraddarsydd kurs i engelska. En enkät om önskemål om kursinnehållet visar att det största behovet gäller inläring av fackterminologi och bättre flyt i muntlig kommunikation. Språklärarna kommer enligt planerna nu att kombinera arbetet med den interna termbanken med språkkursen. I bästa

fall kan vi åstadkomma en arbetsform som möjliggör effektiv och kostnadseffektiv process som bidrar till hållbart terminologiarbete inom organisationen. I ett dylikt arbetssätt finns vissa beröringspunkter med de arbetsmetoder som kollegor har tillämpat inom högskolesektorn i Norge (se Våge 2016).

(Miss)lyckade erfarenheter

I detta avsnitt presenterar jag några preliminära tankar om misslyckade och lyckade erfarenheter inom konferenstemat "Terminologi i samhällets tjänst". Jag använder begrepp av flerdimensionell karaktär när jag diskuterar fungerande samhällskommunikation. En aspekt i diskussionen är domänförlust och domänvinst. I detta sammanhang gör jag ett försök att låna begrepp och tankar från den studie som gällde språkpraxis vid Vasa universitet 2018. I en artikel från 2020 använder jag och mina kollegor begreppet 'language misfit' när vi tolkade hur våra informanter upplever sina egna språkkunskaper i relation till de krav som arbetet ställer (Järlström et al. 2020). Vi har definierat begreppet som "perception of inadequacy in the social context where professionals communicate specialized knowledge" (Järlström et al. 2020, s. 299). Det kan vara fråga om underkvalifikation, överkvalifikation och även total frånvaro av kunskap. Inom ekonomiska vetenskaper kan man se på detta både subjektivt och objektivt genom olika slags relationer och dimensioner (nivåer) som utgår från person (se mer om Person-Environment/P-E fit i t.ex. Oh et al. 2014; Wheeler et al. 2007).

Fem relationer och dimensioner är aktuella i den studie som gäller språkpraxis vid Vasa universitet, nämligen person-region / person-organisation / person-grupp / person-chef / person-arbete. Tvåspråkigheten i Vasaregionen visade sig orsaka språkliga utmaningar för de informanter som inte har kunskaper i svenska (person-region-misfit på basis av underkvalifikation). När organisationen inte informerar 100 % parallellt på engelska och lokalt språk, upplever de informanter som saknar kunskaper i finska person-organisation-misfit när de inte hittar information eller inte förstår den. Resultaten från studien visar att person-grupp-misfit berör internationell personal som saknar kunskaper i de lokala språken och förekommer i regel i informella situationer som under lunchdiskussioner som pågår på finska. Om chef och underordnade har olika första förstaspråk, kan det uppstå situationer där språkliga utmaningar hänger ihop med relationen person-chef-misfit. Ett exempel på nivån person-arbete-misfit är när en forskare upplever språkliga utmaningar i samband med att hen skriver en vetenskaplig artikel på engelska och upplever att ett bra slutresultat skulle kräva en infödd talares språkkunskaper. Jag utgår från fyra av dessa dimensioner och diskuterar i det följande fyra exempel som

gäller begrepp och termer. Exempen handlar om sådant som jag eller mina kolleger har upptäckt och som av allt att bedöma behöver diskuteras och även lösas på något sätt.

Första exemplet, som kan kategoriseras inom dimensionen person–arbete, härstammar från finsklärare vid Vasa universitet. Under våren 2023 har lärarna börjat diskutera *tentamen* och speciellt *omtentamen* och tidsramarna mellan olika tentamenstillfällen. I aktuella styrdokument finns oklarheter, eftersom även till exempel *test* verkar kategoriseras som tentamen och texten räknar osystematiskt upp olika indelningskriterier. För såväl *tentamen*, *nivåtest* som *mellanförhör* gäller enligt texten kriteriet 'sex veckor mellan omtentamen'. Detta är problematiskt för det är fråga om studenters rättigheter. En lärare kunde hamna i en situation där en kurs börjar med x antal deltagare. Av dessa kunde ett antal sedan kräva sex veckor mellan allt som hör hemma inom det överordnade begreppet 'tentamen'. I teorin skulle en kurs då kunna pågå hur länge som helst.

Jag gjorde ett försök att dela in de olika begreppen på ett mera ändamålsenligt sätt utgående från olika indelningskriterier, vilka kunde fungera som utgångspunkter även för texten som beskriver begreppen. Kriterier utifrån form (elektronisk–fysisk), sätt att organisera (centraliserad–kursintegrerad) och övervakning (på plats–på distans) och så vidare skulle ge texten en struktur som läsaren kan följa. Det är uppenbart att, utöver begreppet 'tentamen', behövs även begreppet 'test' och begreppet 'uppgift', som inte borde ha begreppskännetecknet 'sex veckor mellan olika försök'. Momentum att visa hur termarbete kan bidra till kvalitetsarbete verkar vara öppen. I bästa fall kan vi, genom att klargöra relationerna mellan begreppen, påverka hela utvärderingssystemet vid universitetet.

Exempel nummer två illustrerar dimensionen person–grupp och härstammar från en utbildning som en kommersiell aktör ordnade under våren 2023. Utbildningen gick ut på att lära sig ett diskussionskoncept som kännetecknas av att diskussionen är konstruktiv och jämlik, att man vill förstå ämnet och andra människor eller sig själv bättre på basis av egna erfarenheter, att det är viktigt att lyssna på andra och att ge utrymme för oförutsägbara insikter och ett nytt sätt att tänka. Företaget säljer denna utbildning under namnet *Erätau-ko* på finska, *Timeout* på engelska. Problemet med dessa benämningar är att man automatiskt associerar dem med ishockey där ena laget ska vinna och där pauserna på finska och engelska verkar vara olika begrepp: *erätau-ko* innebär en längre paus medan *timeout* innebär en kort paus. På finska kunde man också tänka på *erä* – natur & skog med kaffe & dopp – men detta alternativ kommer först när instruktören har påpekat tolkningsmöjligheten.

Den svenska benämningen är bättre: *Dialogpaus*. Benämningen *Erätauko* var inte lämplig för vår organisation så vi talar om *Linginno Dialoger* när vi tillämpar metoden.

Tredje exemplet handlar om dimensionen person–organisation och språkval i ljuset av domämförlust och domänvinst. Det är å ena sidan fråga om att ett (national)språk förlorar användningsområden på grund av otillräcklig utveckling eller för att ett annat språk ”tar över” och å andra sidan fråga om att ett (national)språk får nya användningsområden (se t.ex. Jónsson et al. 2013; Myking 2011; Josephson 2018). I exemplen i bild 2 har ett hotell i Finland valt att sätta in engelska även när de ansvariga kommunicerar på finska (*coworking-tila*; domämförlust), medan ett hotell i Sverige har satt in danska/norska (*hyggelig stay*; domänvinst) när de ansvariga kommunicerar på engelska.

Bild 2. Språkval i ljuset av domämförlust och domänvinst.

Ett annat *hygge*-exempel kommer från Danske Bank som leker med språk när de introducerar *Fygge* i sin reklam i Finland, se bild 3. Det sägs att det är fråga om ”en känsla av kontroll i ekonomiska frågor” och ”ekonomisk inre frid”. Man har utgått från det danska ordet *hygge* och man kan anta att det finska slangordet *fyrkka* eller *fytte*, det vill säga pengar, förklarar början.

Bild 3. Danske Banks reklam (Instagram 2023).

Det problematiska med *Fygge* verkar dock vara att ordet kan kombineras med betydelsen 'inte bry sig alls' på engelska. Idiomet *not give a fig* är visserligen enligt ordbokskällan "old-fashioned" (Merriam-Webster Dictionary) men en Google-sökning visar 270 000 träffar och idiomet förekommer bland annat i rubriken till en bloggtext från 2018: "I couldn't give a figge about hygge".

I samband med dylika exempel på domänförlust och domänvinst kan man ställa sig frågan vilka möjligheter det finns att få nordiska termelement och termer att synas i internationella sammanhang. Energiutvecklingen kunde vara en möjlighet – ett momentum – eftersom nordiska företag och forskare är ledande och på många sätt föregångare inom detta område. Nya termer som innehåller nordiska namn på personer eller platser kunde skapas medvetet för att visa kopplingen till Norden.

En tidigare undersökning (Nuopponen & Pilke 2008), som gäller namn som termer i ordlistor, visar att det inte är särskilt vanligt att ta med namn i tekniska fackordlistor. Studien visade också att alla namn på tekniker, system och nätverk inte entydigt kan sägas representera individualbegrepp och således renodlad monosemi. Exempelvis är *GPS* ett namn på ett individuellt system som styrs av en organisation, medan *Internet* är ett system som har spritt sig överallt och inte kan stängas med ett enda kommando. (Nuopponen & Pilke 2008, s. 188–190) Nyare exempel på termer

som innehåller namn på två kända personer inom biologins område är spindelarten *Aptostichus barackobamai* från 2012 och amfibien *Dermophis donaldtrumpi* från 2018. Ett exempel på en term som innehåller termelement som hänvisar till en plats i Norden är psykologitermen *stockholmsyndromet* från 1973. I alla dessa tre exempel är det fråga om benämningar som hänvisar till en grupp eller mängd av referenter, som inte är tids- eller rumsbundna och som tillåter klassificering (tillåter frågan "Har du sett en x?"). Dessa egenskaper gör att alla forskare inte ser till exempel produkt-namn som namn utan som vanliga substantiv, även om de skrivs med stor begynnelsebokstav. Det är dylika termelement som kan ge nordiska språk och innovationer mest synlighet.

Fjärde och sista exemplet kategoriserar jag inom dimensionen person-region och det härstammar från det arkivmaterial som nämns i början av denna artikel. Det är fråga om bilar och säkerhet, närmare bestämt om den utrustning som man spänner fast innan man kör eller åker iväg. Diskussionen pågick under 1975 mellan aktörer i Finland och Sverige: ska det heta *bilbälte* eller *säkerhetsbälte* i finländsk kontext? Argument förs fram och tillbaka, och TNC konsulteras. En aspekt i diskussionen är att båda termerna kan tolkas som ellipser av termen *bilsäkerhetsbälte*. I en artikel (se Heittola et al. 2021) ges även en översiktlig inblick i nutiden, och vi kan konstatera att *bilbälte* används i den svenskspråkiga lagstiftningen i Finland medan olika organisationer och media använder både *bilbälte* och *säkerhetsbälte*.

En ad hoc-kartläggning av vilkendera termen deltagare från Finland respektive Sverige föredrar under Nordterm i juni 2023 gav inga klara resultat. Under ett arkivbesök i Stockholm 2022 lade jag märke till att ett taxiföretag i Stockholm hade löst denna fråga praktiskt med hjälp av en "regionoberoende" ellips, som visas i bild 4:

Bild 4. Benämning på säkerhetsutrustning i taxibil i Stockholm 2022.

Mervärde – över bro, gata, älv

När någonting påstås ge mervärde, borde resultatet vara att 1 + 1 inte är 2 utan 3 eller minst 2,5. Mervärde sägs vara ett *allocentriskt begrepp*, vilket innebär att man inte borde fråga vad man själv får utan vad andra förlorar om man inte deltar och bidrar. Det är således fråga om vad vi ger andra när vi talar om mervärde, med andra ord "Added value equals total value created with you in the game, minus total value created without you in the game" (Brandenburger & Nalebuff 1997). När mervärde som hänger ihop med nätverk och samarbete diskuteras, är det relevant att identifiera vilka möjligheter som finns att påverka, ändra och utveckla terminologin och sedan tillämpa olika lösningar och uppföljningsstrategier. Momentum kan låta vänta på sig länge eller komma som glada överraskningar som är väl värda att ta vara på.

När jag deltog i min första Nordterm-konferens 2001 i Tusby, köpte jag en tavla utanför konferenslokalen. Under alla dessa år har tavlan hängt på väggen hemma och regelbundet påmint om Nordterm-kollektivet i vardagen. Tavlans titel är *Kuunsilta* (sv. "månbro") – *Mångata* på svenska – *Moonriver* på engelska. En genomgång av hur begreppet 'mångata' definieras i olika källor på olika språk visar skillnader. Det kan vara fråga om ett band och en strimma både i vatten och på land. Det som är gemensamt för de tre termerna är att en

bro (fi. *silta*), en *gata* och en älv (en. *river*) gör det möjligt för människor att mötas. Och då det finns ljus, så kan vi se varandra. Detta gör tavlan och dess titel till en förträfflig metafor för *Nordterm*.

Bild 5 visar hur temat för det första Nordterm-seminariet och det andra seminariet summerades i TNC-Aktuellt 1976 och 1978. Det övergripande syftet 1976 var att ”finna ändamålsenliga samarbetsformer för det nordiska terminologiarbetet”. I samband med följande seminarium diskuterade de 25 deltagarna bland annat bättre samordning av terminologiarbete.

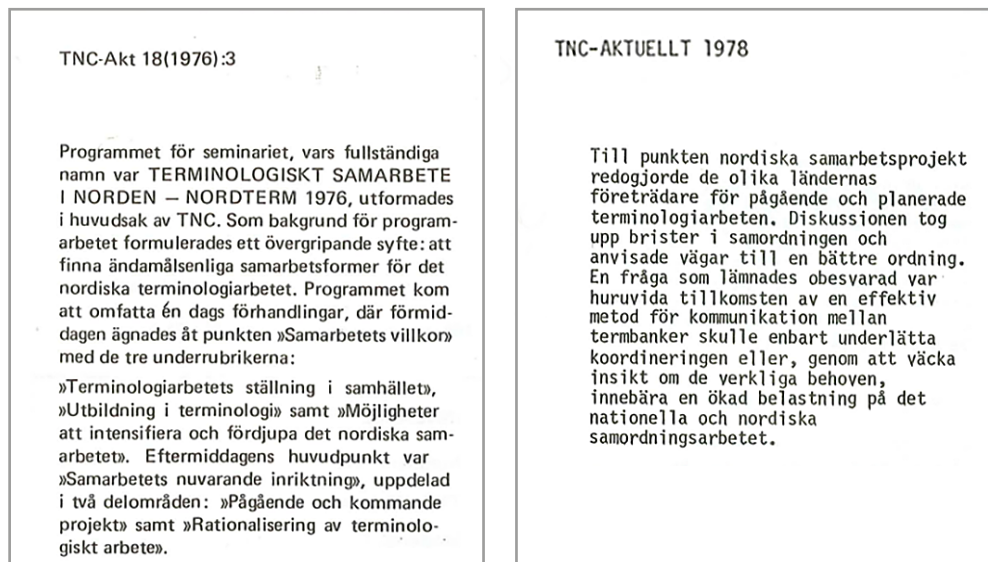

Bild 5. Artiklar om Nordterm 1976 och 1978 i TNC-Aktuellt.

Samarbetsforumet Nordterm fyller femtio år 2026. Vid nästa Nordterm-konferens, som anordnas i Reykjavik sommaren 2025, kommer det långvariga nordiska terminologi(sam)arbetet således att firas men också bevaras och utvecklas. Deltagarna tar sig över *bron*, *gatan* eller *älven* för att upprätthålla gamla och skapa nya terminologiska kontakter på samma sätt som de gjorde i Stockholm i juni 2023 – och 24 gånger innan dess.

Summary

Firstly, this article discusses how co-operation and networks can create momentum and contribute to relevant LSP communication in a societal context. In this context, *momentum* refers to a quality which initiates development through (turning to) a positive trend. The focus lies on collaboration and

networks in a Nordic context, and I will highlight selected aspects from two ongoing research and development projects. Secondly, the article presents preliminary thoughts about (un)successful experiences (mis/fit) within the conference theme “Terminology in the service of society”. In this part, concepts of a multi-layered nature are used in order to shape current aspects and future visions of LSP communication. The article ends with some reflections on added value in a Nordic network context.

Referenser

- Brandenburger, Adam M & Barry Nalebuff, 1997: The Added-Value Theory of Business. I: *Strategy + Business*, Issue 9. Hämtat 15.10.2023: <https://www.strategy-business.com/article/12669>
- Heittola, Sanna, Hans Landqvist, Niina Nissilä, & Nina Pilke, 2021: TNC och Finland. Korrespondens inom terminologiområdet 1940–1999. I: Siv Björklund, Bodil Haagensen, Marianne Nordman & Anders Westerlund (red.): *Svenskan i Finland 19. Föredrag vid den nittonde sammankomsten för beskrivningen av svenskan i Finland, Vasa 6–7 maj 2021*, s. 88–103. Skrifter utgivna av Svensk-Österbottniska samfundet 82. Vasa: Åbo Akademi & Svensk-Österbottniska samfundet. Hämtat 15.10.2023: <https://www.doria.fi/handle/10024/185549>
- Jónsson, Sigurður, Christer Laurén, Johan Myking, & Heribert Picht, 2013: *Parallellspråk og domene Parallelsprog og domæne Parallellspråk och domän Sambliða mál og umdæmi Rinnakkaiskieli ja domeeni*. Oslo: Novus Forlag.
- Josephson, Olle, 2018. *Språkpolitik*. Språkrådets skrifter 25. Stockholm: Morfem.
- Järlström, Maria, Rebecca Piekari, Nina Pilke & Hanna Turpeine, 2020: Perceptions of Language. (Mis)fit at a Multilingual workplace. I: Maria Kuteva, Kathrin Kaufhold & Niina Hynninen (red.): *Language Perceptions and Practices in Multilingual Universities*, 293-322. Cham: Palgrave Macmillan.
- Landqvist, Hans, Niina Nissilä, & Nina Pilke, 2017: Röster i teknikens värld. Termer, fackexperter och språkexperter. I: Nicole Keng, Anita Nuopponen & Daniel Rellstab (red.): *Ääniä, Röster, Voices, Stimmen. VAKKI-symposiumi XXXVII 9.-10.2.2017*, s. 100–101. (VAKKI Publications N:o 8.) Vasa: University of Vaasa. Hämtat 15.10.2023: http://www.vakki.net/publications/2017/VAKKI2017_Landqvist&Nissila&Pilke.pdf

- Landqvist, Hans, Niina Nissilä, Nina Pilke, & Sannina Sjöberg, 2023: Samarbetet mellan TNC och RTT 1938–1998. Terminologiarbete som resurs för meningsfull kommunikation. I: Ella Lillqvist, Maria Eronen-Valli, Ville Manninen, Niina Nissilä & Eveliina Salmela (red.): *Communicating with Purpose*, s. 232–250. VAKKI Publications 15. Vaasa: VAKKI. Vaasan yliopisto. Hämtat 19.1.2024: <https://vakki.net/index.php/2023/12/21/communicating-with-purpose/>
- Landqvist, Hans, Niina Nissilä & Sannina Sjöberg, 2023: Termer för grundämnen H, N och O: resultat av nordiskt terminologisamarbete från 1950-tal till 2020-tal. I: Kirsten Lindø Dolberg-Møller (red.): *Sprog i Norden 2024*, s. 137-152 (i denna volym).
- Landqvist, Hans & Nina Pilke, 2021: Intresse och engagemang: Kungliga Tekniska högskolans insatser i ett svenskt terminologiskt nätverk 1941–1983. I: *Folkmålsstudier. Meddelanden från Föreningen för nordisk filologi* 59, s. 103–133. Hämtat 15.10.2023: <https://journal.fi/folkmalsstudier/article/view/112551/66729>
- Mariani, Jessica 2021: Migration terminology in the EU Institutions: Overview and patterns of use of terms from 1950 to 2016. I: Nina Pilke, Niina Nissilä & Hans Landqvist (eds.): *Terminology as a Societal Resource: Possibilities and Responsibilities in a Changing World*. Special issue of *Terminology. International Journal of Theoretical and Applied Issues in Specialized Communication* 27(1), pp. 35–55.
- Merriam-Webster Dictionary. Hämtat 1.5.2023 <https://www.merriam-webster.com/dictionary/not%20care%2Fgive%20a%20fig>
- Myking, Johan, 2011: Special language management – parameters and constraints. I: *Journal of the International Institute for Terminology Research*, 22, pp. 30–42.
- Nissilä, Niina & Nina Pilke, 2017: Råttsvans är ej så lyckligt. Terminologisk förankring genom TNCs rundfrågor till sakkunniga. I: Emma Sköldberg et al. (red.): *Svenskans beskrivning 35*, 243–254. Göteborgsstudier i nordisk språkvetenskap 29. Göteborg: Göteborgs universitet. Hämtat 15.10.2023: https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/52211/1/gupea_2077_52211_1.pdf
- Nordterm 2023: *Evenemang*. Hämtat 16.5.2023: <http://www.nordterm.net/wiki/sv/index.php/Förstasida>

- Nordterm 1978. I: *TNC-Aktuellt* nr. 1 1978, s. 2. Terminologiframjandet. Hämtat 15.10.2023: https://terminologiframjandet.se/h552a9FtZ/wp-content/uploads/2021/03/TNC-Aktuellt_1978_1.pdf
- Nordterm 1976. I: *TNC-Aktuellt* nr. 3 1976, s. 1. Terminologiframjandet. Hämtat 15.5.2023: https://terminologiframjandet.se/h552a9FtZ/wp-content/uploads/2021/03/TNC-Aktuellt_1976_3.pdf
- Nuopponen, Anita & Nina Pilke, 2008: Radiccio, Bond & Conax – om termer och namn i fackordlistor. I: Jan Hoel (red.): *Rapport fra Nordterm 2007*, s. 182–191. Oslo: Språkrådet.
- Oh, In-Sue, Guay, Russell, P, Kim, Kwanghyun, Harold, Chrystal M., Lee, Jong-Hyon, Heo, Chang-Goo & Shin, Kang-Hyun, 2014: Fit happens globally: A meta-analytic comparison of the relationships of person-environment fit dimensions with work attitudes and performance across East Asia, Europe and North America. I: *Personnel Psychology*, 67, pp. 99–152.
- Pilke, Nina, Niina Nissilä & Hans Landqvist, 2021: Organising terminology work in Sweden from the 1940s onwards. Participatory expert roles in networks. I: Nina Pilke, Niina Nissilä & Hans Landqvist (eds.): *Terminology as a Societal Resource: Possibilities and Responsibilities in a Changing World*. Special issue of *Terminology. International Journal of Theoretical and Applied Issues in Specialized Communication* 27(1), pp. 80–109. Hämtat 15.10.2023: <https://benjamins.com/catalog/term.00059.pil>
- SAOL = *Svenska Akademiens ordlista* 2015. 14 uppl. Hämtat 8.11.2023: <https://svenska.se/tre/?sok=momentum&pz=2>
- SO = *Svensk ordbok utgiven av Svenska Akademien* 2021. 2 uppl. Hämtat 8.11.2023: <https://svenska.se/tre/?sok=momentum&pz=2>
- Strandvik, Ingemar, Niina Nissilä, & Nina Pilke, 2016: Juridisk terminologi i den flerspråkiga EU-kontexten. I: Nina Pilke & Niina Nissilä (red.): *Tänkta termer. Terminologibänsyn i nordiskt perspektiv*. VAKKI Publications 5. Vasa: Vasa universitet, s.47–69. Hämtat 15.10.2023: https://vakki.net/wp-content/uploads/2020/08/tankta_termer_47-69_strandvik_et_al.pdf
- Termer i tid – Tidens termer, 2023 = Vaasan yliopisto: *Termer i tid – Tidens termer. Terms in Time – The Terms of the Time*. Hämtat 15.10.2023: <https://sites.uwasa.fi/term/>
- Vasa universitet 2018. Tilinpäätös ja toimintakertomus 2018. Organisationsintern dokumentation.

Våge, Ole, 2016: Erfaringar frå eit mønsterpraksisprosjekt i kjemisk terminologi. Utprøving av to arbeidsmetodar. I: Nina Pilke & Niina Nissilä (red.): *Tänkta termer. Terminologibänsyn i nordiskt perspektiv*. VAKKI Publications 5. Vasa: Vasa universitet, s.154–171. Hämtat 15.10.2023: https://vakki.net/wp-content/uploads/2020/08/tankta_termer_154-171_vage.pdf

Wheeler, Anthony R., Vickie Coleman Gallagher, Robyn L. Brouer, & Chris J. Sablynski, 2007: When person-organization (mis)fit and (dis)satisfaction lead to turnover: The moderating role of perceived job mobility. I: *Journal of Managerial Psychology* 22(2), pp. 203–219.

Författare

Nina Pilke är professor i svenska och direktör för språkcentret Linginno vid Vasa universitet, Finland. Hennes forskning gäller terminologins teori och terminologiska frågeställningar i samhällskontext samt språkpolicy, språkstrategier och språkinläring i flerspråkiga kontexter.

Nyckelord

nätverk, samarbete, momentum, mervärde, fungerande samhällskommunikation, termer

Bibliografiske oplysninger

Pilke, Nina, 2024: Momentum, (miss)lyckade erfarenheter och mervärde – terminologiska insatser i samhället förr, nu och sedan.

I: Kirsten Lindø Dolberg-Møller (red.): *Sprog i Norden 2024*, s. 10-26.

<https://tidsskrift.dk/sin/issue/archive>

© Forfatterne, Nordterm og Netværket for sprognævnene i Norden
